

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pöli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 30. oktobra 1861.

Gospodarske skušnje.

(Žveplo gotova pomoč, da krompir ne gnjije). Da žveplo odverne bolezni na terti, je po obilnih skušnjah že poterjeno. Gosp. Komini iz Bocna v Tirolih pa terdi, da tudi ubrani krompirjevo bolezni. Tako-le piše: „Francoz Marés priporoča žveplo zoper gnjilobo krompirjevo. Napravil si je žveplevega prahu (žveplevega cveta, Schwefelblumen), pa ga je z mehom potresil čez krompir enkrat mesca malega, drugikrat velikega serpana in še enkrat mesca kromovca. Odbral si je za to skušnjo 47 krompirjevih germov, ki so na njivi 47 kvadratnih sežnjev prostora imeli. Porabil je za to poldrugi funt žvepla. Krompir ta je bil dosti debelejši, prav okusen in čisto zdrav, drugi pa bolán.“

Ta skušnja me je spodbodla, da sem tudi jez poskusil žveplo. Jez sem pa to reč tako naredil, da sem si kos njive odbral in v vsako jamo pod krompir enmalo žveplevega prahu vergel, na-nj pa krompir; mesca rožnika sem pervikrat, mesca malega serpana pa drugikrat krompirjevec z žveplom potresil. Mesca velikega serpana je bil požvepljeni krompir kaj košat in lep, vès drugi pa je kazal že očitne znamenja, da gnjije. Ko je prišel čas, da ga izkopljem, je bil uni, ki sem mu žvepla dal, čisto zdrav, na pol debelejši in za tretji del ga je v vsaki jami več bilo, — drugi pa je bil poln lis in marog. Požvepljeni krompir se mi je ohranil čez zimo vès zdrav, drugi pa je do božiča že zlo pognil.

(Kolofonij brani kisanje vina). Kolofonij (to je, kuhana smola) je za vino skor to, kar je hmelj za pivo (ol), da se ne skisa. To mora vzrok biti, da na Gerškem kolofonija dajo nekoliko v mošt, sicer bi se v onih gorkih krajih prehitro v ocet ali jesih prevergel. Kolofonij se ne raztopi ne v vodi ne v moštu, ampak se zmeša z drožjami in tako vinu nikakega zopernega okusa ne dá. — Tako smo brali v Dinglerjevem polit. journalu.

(Višnjevo ali plavo mleko). Dolgo je veljala misel, da plavo mleko izvira iz kake bolezni vimena ali da je živina klajo dobila, kateri so bile take zeliša primešane, ki imajo višnjevo barvo (indigo) v sebi. Novejše skušnje pa kažejo, da napačno kisanje daje mleku plavo barvo. Po skušnjah Fuksovih so tiste plave pike, ki se prikažejo na mleku, ko smetana na verh stopa, močelke višnjeve barve, to je, nevidne živalice, ki jih Fuks v latinskem jeziku „viribo cynaogenus“ imenuje, in ktere se zaredijo, kadar so mlečne shrambe in latvice za oživljenje te živalice ugodne. Ne more se pa natanko določiti, koliko časa je treba, da se naredi ta žival, ker to zavisí od unanjih okoliščin, katerih do pičice zaznamovati ni mogoče. Najraje se zaredé poleti, kadar je vročina velika in se mleko najhitreje skisa. Skušnje so učile, da mleko plave pike dobí, kadar se kravi spridena, plesnjiva klaja, sprideni in skisani ostanki v olarnicah (pivarnicah) in žganjarijah poklada. V takih okoliščinah je v mleku že zarodek omenjenih živalic in če pritisnejo zdaj še druge unanje napake zraven, se izcimijo živalice, po katerih prihaja plavo mleko. Dve reči ste tedaj krive te napake: ena je po gori omenjeni klaji

sprideno mleko, druga pa nesnažne mlečnice in latvice. Ako odverneš ta dva vzroka, odverneš to napako. Namesto spridene klaje dajaj kravam dobro, zdravo klajo, in če nisi v stanu, premeniti napačne klaje, zboljšuj jo saj s tem, da daješ živini vsaki dan nekoliko pelína in solí. Skerbi za snažnost mlečnic in latvic. — Svetuje se tudi še nekaj drugega. Ako vidiš, da ti mleko plavkasto prihaja, primešaj mu berž po molži na vsak bokal mleka eno žlico siratke, in odvernil mu boš to napako; pa 2 ali 3 tedne moraš tako ravnati. Ali pa primešaj eno ali dve žlici zasirjenega mleka na vsak bokal. To stori, da se mleko hitreje skisa, al lepo belo ti ostane in smetana se lepo odloči. To je skor vselej pomagalo.

(Da pšenica ne bo snetjava). Gosp. Pič, oskerbnik velike grajšine, naznanja to: „V bukvah: „Skušeni kmet France Novak“ imenovanih, ki so prišle leta 1855 na svetlo, sem bral to-le: „Že veliko veliko let nisem ne enega zernja snetjave pšenice imel, pa nič drugega ne delam, kakor to, da si za seme omlatim pšenice berž po žetvi, preden se še potiti začinja.“ Tako sem tudi jez delal leta 1857, 1858, 1859 in 1860, in res je taka. Ker je to gospodarjem še malo znano, jim povem, naj tudi oni skusijo.

Gospodarske novíce.

(Kako dolgo more konj živeti brez klaje), so poskušali nedavnej na Francozkem, ker se jim važno zdí vediti, kako dolgo konji, na priliko, v obsedenih in zapertih terdnjavah živeti morejo. Zvedili so to-le: Konj more 25 dni brez klaje živeti, če le vode piti dobiva. Le 5 dni pa živi, ako klaje, pa celó nič vode ne dobí. Če pa je skozi 10 dni klaje dobival pa premalo vode, želodec vès vpade. — Iz teh skušinj je očitno, kako potrebna je konju voda in kako zlo po nji hrepení.

Pametnik našim gospodarjem.

(Sadna dežela — lepa dežela! — Zschokke v svojem „Schweizerboten“ v sporočilo nekega rokodelca do svojega sina, ki je potoval v ptuje, pravi med drugim to-le: „Ako, dragi sinek moj, prideš v deželo ali deželico, kjer so ob cesti sadne drevesa zasajene, spočij se tukaj, zakaj v deželi si, kjer prebivajo pošteni ljudje, ki imajo glavo na pravem mestu.“ — Naj bi si vsi gospodarji mile naše slovenske dežele zapomnili te kratke, pa veliko pomenljive besede!

Ognjeno letošnje leto.

Neznano veliko škode je nesrečni ogenj napravil spet letos. Marsiktera vas je že pospravila bila vse svoje pridelke, al zatrosil se je ogenj, in prej ko v eni uri radost premenila se je v strašen vek; na mestu prejšnjih poslopij se je vidilo nekoliko pepéla.

Ako me, predragi bravec slovenski! pobaraš, odkod